

30.01.2023

סקר טבע, נוף ומורשת בחבל אשר – סיכום פגישת ועדת ההיגוי שנייה

משתתפים:

נטע פרידמן, אמיר פרלברג, ענבר שניצר – מכון דש"א
אייל רייז – ס. ראש המועצה, מטה אשר
יפתח לנדאו – אשכול רשויות גליל מערבי
לורנס עמר, איתמר יופה – איגוד ערים לאיכה"ס גליל מערבי
אורלי גבישי-סוטו – רנ"ג גליל מערבי
יניב גלבווע, איילת גבאי – מוא"ז מטה אשר
אנה טרכטנברוט – המשרד להגנ"ס
יפתח סיני – רט"ג
סילס ליבליה – חכ"ל מטה אשר
ליאור בן-חיים – הועדה לתכנון ובנייה חבל אשר
דרור פבזנר – אגף מים ונחלים, הגנ"ס
דנה לויך – אדריכלית העיר עכו

מכון דש"א - תל אביב

מכון דש"א
DESHE.ORG.IL

אוניברסיטת תל אביב
קלאוזר 12, ת.ד. 39040
תל אביב 6139001
SMNH.TAU.AC.IL

רקע

חבל אשר הינו אזור ייחודי בגליל המערבי שבו שטחים פתוחים נרחבים המקיימים בתי גידול רבים ביחידות אקולוגיות שונות, ומגוון ביולוגי עשיר הכולל גם מינים אנדמים ונדירים. תהליכי פיתוח, בנייה, וחקלאות משגשגת בשטחי המועצה, מחייבים את הכרת השטחים הפתוחים, ותכנון שימורם ושילובם עם צרכים נוספים, כך שיאפשרו איכות חיים גבוהה וחיזוק של התיירות, החינוך והקהילה. לצורך כך תוכננה במרחב אשר תכנית אב לשטחים פתוחים אשר תהווה מסגרת תכנונית לקידום יוזמות במרחב למען שימור צביונו כמרחב כפרי חקלאי וריאה ירוקה של הגליל המערבי כולו. כתיבת התוכנית הסתיימה בטרם בוצע בשטח המועצה סקר טבע ונוף שיספק מידע מהימן ויאפשר עדכון ותכנון מיטבי בהתאם לממצאים העדכניים ביותר.

מטרות הסקר:

- ליצור בסיס נתונים נופי, בוטני ואקולוגי של תחומי הסקר.
- תכלול המידע למסמך אחד שמגדיר את ערכיות תאי השטח השונים.
- גיבוש עקרונות אקולוגיים ודרכי יישום לשיפור תפקודם של המסדרונות האקולוגיים האקוטי והיבשתי.
- סיוע בהגדרת עדיפויות לשימור ולפיתוח.
- הצבעה על דרכים לשימור ערכי הטבע והנוף המרכזיים בתחומי הסקר.

מכון דש"א
DESHE.ORG.IL

אוניברסיטת תל אביב
קלאוזר 12, ת.ד. 39040
תל אביב 6139001
SMNH.TAU.AC.IL

מהלך הדיון:

לאחר סיום עבודת המיפוי הרציף ולקראת הגשת דו"ח שלב ב' ועבודת השטח בסקרים הבוטניים והזואולוגיים שיתקיימו באביב ובתחילת הקיץ, נערכה הפגישה השנייה של ועדת ההיגוי במשרדי אשכול רשויות גליל מערבי, במקביל לשידורה בזום. בתחילת הפגישה הוזכר הרצינול לביצוע הסקר, שיטת העבודה והלו"ז. לאחר מכן הוצגו תוצאות ראשוניות מהעבודה שנעשתה עד כה, ובהן ניתוח רצף השטחים הפתוחים והצגה נוספת של המסדרונות האקולוגיים, על פי טיוטת התוכנית שמקודמת במחוז צפון של מנהל התכנון (יתר המבואות הוצגו בדיון הראשון בלבד). בהקשר זה ציינה אורלי את המחסום שהציב הצבא בנחל בצת. הנתונים הללו נרשמו גם ע"י עמית מנדלסון שמבצע את סקר הנוף והמורשת עבור הסקר הנוכחי, והם יעודכנו בגרסה הבאה של מפת רצף השטחים הפתוחים. ליאור ציין שפרוייקט מנחת אסיף ירד סופית מהתמ"ת. הוא ואנה הדגישו שבנוסף למצב הקיים, יש חשיבות רבה להתייחס לתכניות עתידיות מאושרות. הוחלט שיבוצע עדכון למפת רצף השטחים הפתוחים לקראת הדו"ח הסופי.

בהמשך הוצגו תוצאות מהשלב הראשון של המיפוי הרציף: שימושי הקרקע בחבל אשר, ועבור השטחים הפתוחים שאינם חקלאיים הוצגו גם ממצאי הסקר הבוטני: תצורות צומח כלליות ומפורטות, מין שליט ראשון ודוגמאות מייצגות של טיפוסים הצומח.

בשלב השני של הפגישה הוצגו הנתונים הקיימים במאגרי המידע וניתוח מרחבי שלהם, עבור עיקר הקבוצות הטקסונומיות במרחב מטה אשר, ונערך דיון אודות המיקוד וחלוקת התקציב לסקרים הזואולוגיים:

דו-חיים: חסר מידע בעיקר במרזבות ובעמקים החקלאיים. במהלך עבודת המיפוי הרציף סומנו מספר אתרים פוטנציאליים (בשטחים שאינם חקלאיים), ואליהם חשוב לחזור ולבחון את נוכחות הדו-חיים. בנוסף, הוצע להקים פרוייקט מדע אזרחי עבור סקר הדו-חיים. יואב טנא (רכז החינוך של רנ"ג) ואיילת גלבויע (רכזת קיימות במוא"ז מטה אשר) יוכלו לעזור לפרסם את הפרוייקט. הוכנה התשתית לקליטת המידע, ונטע העביר להם דף להפצה לתושבים.

יפתח סיני הזכיר מידע חדש על טריטונים וחפריות שנאסף סביב מחנה שרגא ובריכת שמרת. הוא יעביר את הנתונים שאינם בתימי. אורלי הזכירה את התצפיות על הסלמנדרות במחצבת יחיעם. אנה ציינה את המידע מתסקירי השפעה על הסביבה (כביש 6) והיא תעביר לצוות הסקר את המידע שברשותה.

זוחלים: יפתח ס. ציין מספר סקרי זוחלים שערכו רועי טלבי ובעז שחם. הוא יעביר לצוות הסקר את המידע. מעבר לכך הודגש שחסרים נתונים בעמקים החקלאיים ומערכת ליחיעם. ההצעה: לסקור במקומות שבהם חסר מידע.

עופות: הרבה מאד תצפיות. בתי גידול לחים – מפקד העופות; יש דעיכה במספר קינוני הדורסים – רט"ג מבצעת סקרים.

ההצעה: אין צורך לסקור.

יונקים גדולים/בינוניים: יפתח ס. העיר שחשוב להוסיף את המידע מסקר המצלמות של היחמורים. יש צורך לברר עם אלון רייכמן ועמית דולב איך המידע הוטמע בתימי; חסר מידע בחלק מהאזורים; אנה העירה שבמרחב החקלאי, שהוא חלק חשוב ביותר ממערך המסדרונות האקולוגיים – חסר הרבה מידע. כדאי להתמקד בסקרים באזורים הללו. אייל העלה את בעיית החדירה של תנים אל היישובים; יפתח ל. ענה שנעשה סקר סניטציה במטה אשר, שבמסגרתו היתה התיחסות גם לעניין זה. יפתח ס. הדגיש שיש צורך להתייחס גם אל נמנמן העצים. ידוע שהוא מתמקם לעיתים בשטחים חקלאיים ואף בתוך המטעים עצמם.

פרפרים: חסר מידע באזורים החקלאיים ובאזור כליל. יש מידע מהתכנית הלאומית לניטור פרפרים. מוצע להיעזר במדע אזרחי.

עטלפים: אנה הציעה שחשוב לסקור גם עטלפים. יפתח ס. הזכיר את סקרי העטלפים של רט"ג באתרים ידועים. יפעת ארצי עושה סקר על עטלפים. יש מידע גם עבור עין אפק. אייל דיבר על סקר מבנים לשימור שערכה עבור המועצה לשימור אתרי מורשת. ליאור יעביר לצוות הסקר את הנתונים כדי שנשמיע בפרקים הרלוונטיים בחוברת הסקר. כדאי גם לסקור את האתרים הללו מבחינת אוכלוסיות העטלפים.

החלטות:

דוחיים – מדע אזרחי והשלמת מידע מאתרים מוכרים;

פרפרים – אין צורך לסקור.

עטלפים – חשוב לסקור.

זוחלים – לסקור במקומות שבהם חסר מידע.

יונקים בינוניים וגדולים – לסקור במקומות שבהם חסר מידע.

הוסכם שהתקציב לסקרים בס"כ 40,000 שקל, יחולק על פי שיקול הדעת של צוות הסקר.

דיון פתוח:

ליאור שאל לגבי ניתוח נתונים והערכת השטח; כרגע אנחנו יכולים להכין מפת ערכיות מרחבית, ומפת ערכיות בוטנית אינטואיטיבית (זמנית ולא מדוייקת); ניתוח נתונים נוסף נוכל

לעשות רק אחרי השלמת המידע הבוטני והזואולוגי. הוסכם שנטע יכין את נתוני הממ"ג ויעביר לו במהלך השבועות הקרובים.

דנה שאלה בנוגע לחיבור בין המרחבים. המלצות בנוגע לחיבור כל המרחב. אמיר השיב שמפת המסדרונות האקולוגיים הוכנה עבור כל מחוז צפון, ולכן מתייחסת להיבטים של חיבוריות. בנוסף, סקר צפון עמק עכו שהסתיים לאחרונה, מתייחס גם הוא להיבטים הללו. דיון מסכם וסיוור של ועדת היגוי לסקר הזה נקבע ל-21.2.23. לירז כברה-לייקין, רכזת הסקר, תפרסם את המועד.

אנו מודים לעובדי אשכול רשויות גליל מערבי על שאירחו אותנו ואפשרו לנו לקיים את המפגש במשרדיהם.

סיכמו: אמיר פרלברג ונטע פרידמן

מכון דש"א - 6139001 תל אביב

מכון דש"א
DESHE.ORG.IL

אוניברסיטת תל אביב
קלאוזנר 12, ת.ד. 39040
תל אביב 6139001
SMNH.TAU.AC.IL

מקורות:

- **כברה-לייקין ועמיתיה, 2019: סקר צפון עמק עכו. מכון דש"א.**
<https://deshe.org.il/survey/%d7%a6%d7%a4%d7%95%d7%9f-%d7%a2%d7%9e%d7%a7-%d7%a2%d7%9b%d7%95>